

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitcz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felölös szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — 12 frt.
Félévre — — — — — 6 „
Negyedévre — — — — — 3 „
Egy hóra — — — — — 1 „
— Egyes szám ára 4 kr. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetésai
irodáknak.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap esti 6 óráig.

Nagybecskerek, 1899.

XXVIII. évfolyam. 78. szám.

Csütörtök, április 6.

Uj pártalakulás.

Nagybecskerek, április 6.

(Dsk.) A politikai szélesödést, a melyben a békés munkálkodás termékenyítő napsugarai lövellik áldó melegüket a mélyen szántott televény barázdákra, ha nem is viharszerűleg, egy pártalakulás szellő fuvalmi tették az utóbbi napokban élénkké.

A dolog mindenki előtt ismeretes, de abszolút nem világos. Ugron Gábor magarhabonbáni őseréjével megint kilépett a parlamenti csaták küzdő homokjára s az őserőhöz nem méltó erőfeszítéseket tesz arra, hogy maga s talán általa sem egészen ismert politikai hitvallása körül egy új pártot tömörítsen. A béke korszakában ez mindenesetre jelentős mozzanat, bár épen nem vagyunk s nem is lehetünk tisztában a mozgalom valódi alapjai felől.

Annyi bizonyos, hogy szél fuvatlan nem indul s így még Ugron Gáborról, a parlamenti kiméletlenség nagy mesteréről is el kell ismernünk, hogy szándékait jól megfontolta akkor, a mikor „a romlott közszellemben s erkölcsökben megtévelyedett“ választóközönség egyik mandatarissaképpen, megint fölveszi a parlamenti fejezetet, melyet nagy haragjában nem csak a sutba dobott, hanem egyenesen a magyar közvélemény szeme közé vágott és hogy a béke korszakának perhorreskált, bár jóvelmező vicináliáival legalább egy időre szakított.

Ismételjük tehát, hogy alapos okai lehettek, a midőn újból fölvetette a küzdelmet a kormány és számban, valamint erkölcsi tartalomban meggyarapodott pártja ellen. Tisztátalan célzatokat e váltakozás mögött annál kevésbé keresünk, mert az ellenvéleményt, bár a magunk véleményének hitünk szerint meggyőző erejével ostorozzuk, azért illetőleg meg is becsüljük s az egyéni ambíciót nem tart-

juk tultengésben levőnek, ha mint a jelen esetben, a kormányképes ellenzék megalakításával s esetleges többségével a kormányzati posztitót akarja elfoglalni. Az azonban tiszta bizonyos, hogy a volt nemzeti pártnak a kormányzó szabadelvű pártba történt beolvadása érlelte meg Ugron Gáborban a szándékot tette, hogy kormányképes ellenzékot szervezzen. Ennek a ténynek napnál világosabb következtetései vannak.

Egyik s ami fő, hogy a függetlenségi párt által eddig inkább doctrinár alapon s főleg idealiter támadott közjogi alapon való működés sokkal áldásosabb eredményeket ért el, semhogy még azoknak is, akik eddig ez alapot támadták s országrontónak kürtölték ki, ez eredmények elvitathatlansága előtt meg ne kelljen hajolniok. Lám, a függetlenségi eszmék nem annyira következetes, mint rettenhetlen, kuruc voltu bajnoka: Ugron Gábor is meghajítja zászlóját a közjogi alapon álló intézmények előtt s elveinek föntartásával kész belemenni az örökké negált delegációba. Ezt a házi perpatvart intézze el különben a függetlenségi párt a maga kebelében, ha ugyan egyéb személyi és politikai zűrzavari miatt elég ideje és alkalmi lesz hozzá. Ez nem a mi dolgunk, kötelességünk csupán annak a konstataciója, hogy az egykor őseréjű függetlenségi eszme összetartó ereje oly mértékben fogyott meg, a mily mértékben éreztették országunkban üdvös hatásukat a közjogi alapon támadt lendület és jóllét. Ez okozta az elvekkal együtt azok követőinek fogyatkozását s ezzel kapcsolatban az egyéni hiúságok tultengéséből folyó széthuzását, a mit napról-napra nagyobbodó méretekben észlelünk.

A másik tanulság, mely az Ugron szándékaiból kiviláglik, az, hogy a liberalizmusnak, mely a közjogi alapon, mint a legszilárdabb bazison áll s arra támasz-

kodva messzeható erejével egész államalakulásunkat föltartóztatlanul modern irányban kalauzolja a tökélyesedés felé, hazánkban már szintén akkora a hatalma, hogy nyíltan ellene föllépni egyenlő a megsemmisítéssel. Elég ebben a tekintetben a ködbe foszlott antiszemita-pártra s a minden talaját vesztett néppártra utalnunk.

Ugron programbeszédének elég arra a passzusára hivatkozunk, hogy a győzelmes liberális eszmékkel harcra szállani nem volna tanácsos.

Ezek után azonban mégis homályban tévelygünk, ha fölvetjük magunkban a kérdést, hogy az egyéni, mindenesetre arra való ambíció kivül mi suggerálja Ugronnak az új pártalakítást? Azt nem is tehetjük föl róla, hogy ő a malkontens elemek zagyva táborát óhajtaná minden pártból maga körül látni.

De akkor mit jelent a király hűséggel ha nem is ellenkező, deniválizáló s erősen hangsúlyozott hűség az uralkodóház többi tagjai iránt? Ez volna a kamarilla dicsérete?! Mit a hitnek olyaén előtérbe tolása? Ez a néppárttal való kacérkodás?

És mit az önálló vámterületnek emlegetése akkor, a mikor az a Széll-féle formulában formailag és jogilag benne van? A kormánypárttal való kacérkodás?

Ilyen sokféle tekintető programot nem bír el még az az Ugron Gábor hatalmas egyénisége sem, nemhogy eleddig 6—7 tagból álló pártja!

Katholikus konferencia Bécsben. A legközelebbi napokban Gruscha bíboros elnöklésével püspöki konferencia lesz Bécsben. Erre a konferenciára meg fognak hívni több politikai személyiséget is. Főcélja a konferenciának állást foglalni a bécsi egyházi építkezési szubvenciók tárgyában a közigazgatási bíróság által hozott döntéssel szemben. Gruscha bíboros ez ügyben tárgyalta már a kultuszminiszterrel a végből, hogy az új építkezések abbanmaradását meggátolja.

A „TORONTÁL“ tárcája.

A MONOLOG.

(A színész belép a társalkodóba. A kezében levő cilindert leteszi az egyik székre és azután megáll a közönség felé fordulva.)

— Kár volt koptatni a frakkomat. Hiába erőszakoskodik az igazgató, ezt a darabot az Isten sem menti meg a biztos bukástól. A rendező elálmósodott és mi, a szereplők, olyan ásitozási koncertet rögtönöztünk az első két felvonás alatt, hogy a szó is elakadt a torkunkon. Es az ilyen darabot elkeresztelik „vigjáték“-nak. Hallatlan merészség! (Nagyot ásítózik). Itt van ni, ez az utóhatása a próbának.

A harmadik felvonás se jobb és ebben a hangulatban készüljek én a ma esti humorisztikus monologra. (Elővesz egy kis zsebkönyvet.)

— Lássuk a repertoíromat; ebbe a könyvecskébe jegyeztem monolog-készletemet. (Olvas). „Az öngyilkos jelölt.“ Hogy is van csak? (Gondolkozik és azután megkezdi keserű hangon.)

— Elhamarkodtam a dolgot, — de már mindegy, meg kell halnom. Tudja meg a világ, hogy még van érző szív. Szerelmem vallottam Zazának, megesküdtem neki, hogy nélküle élni nem tudok és ő — a kacér — válaszul Gabival táncolta végig a souper-csárdást. Ezt én türjem? (határozottan) Nem! Százaszor nem! Bebizonyítom, hogy ura vagyok szavamnak. Revolvért veszek — őt, hét, kilenc, nem tizenegy millimétereset, — azt sütöm el! Összefut a háznép és — (Megakad).

— Nem fog tetszeni ez a monolog; a vége nagyon ellaposkodik. (Belenéz a zsebkönyvbe). — „A szórakozott.“ Ez nem rossz. (Kiveszi zsebkendőjét, annak egyik csücskére göcsöt köt és azután maga elé tartja.)

— Miért kötöttem ezt a görcsöt? (Rövid gondolkodás után, szakadozva.) Valakivel beszélnem kell, de kivel? Mi van csak ma? — Szerda. — Tegnap Sziklayéknál volt jour — éjfélig mulattunk. — A vacsora kitünő volt. — Ma csak kedd lehet, hiszen tegnap hétfő volt. Igen, igen! Ma kedd van. (Elteszi a zsebkendőt és megnézi az óráját). Félhét. (Ijedten.) Tyűh! ez aztán a blamázs. Most jutott eszembe, hogy öt órára meghívott Kanyaróné. Átkozott szórakozottság: ezt a szép asszonyt ki nem békíthetem soha! (Gondolkozik). Kedd—kedd! Talán nem is mára szól a meghívó? (Keresgél a zsebeiben). Nem találom sehol se a levelet. Hol is járhattam ma reggel? (Megakad).

— Ez a monolog farszót. — Nézzük tovább. (Belenéz a zsebkönyvbe). „Az előszobában.“ Ez párbeszéd. „A készülő kérő.“ Lássuk csak, ez talán tetszeni fog. (A szoba közepébe egy széket állít! visszalép; meghajol a szék előtt és azután szívére teszi a kezét).

— Imádott Kata! A szerdai pikniken tánc közben meglökött Miklós, én — akaratlanul az ön lábaihoz — estem. Ön kacagott (kihívó hangon), de Miklós, a híres hős meglakolt: két lapos vágást kapott a — hátára, — (büszkén) én sértetlenül maradtam — (lányhangon); megvédett maga édes Kata, az én védőangyalom. (Lesi a hatást — kissé visszalép). Ez nem jó bekezdés! (Szaval). A gyorsvonat dübörgéséhez hasonlít szívem dobogása, ha Önre gondolok. —

Ez se jó! még azt hinné, hogy vasutas vagyok. (Letérdel, kezét szívére teszi.) Katalin nagysád! Leánder átusztá a Hellespontot, hogy Herót egy-egy pillanatra láthassa. Én, önért Kata átuszom az Océánt! (Erzelgősen). Meghallgat? (Feláll). Így se jó; hamarjában azt sem tudom, hogy voltaképpen ki is volt az a Leánder. — Hétköznapiasan kezdem. (Kezét nyújtja a szék felé). Kata! Apáink tegnap megegyeztek, a differenciák rendezve vannak, — mindegyik engedett önnek ötven perccentet. Mi is megegyezhetnénk ha maga stb. stb.

— Elégé gördülékeny, de hosszú; belefárad a publikum. Tudok én ennél jobbat is. (Belenéz a zsebkönyvbe). „Az eljegyzés után.“ Ezt a monologot minap megtapsolták. Próbáljuk csak. (Leül a székre. Leverten):

— Hálóba kerültem — én is. Ha én azt gyanitom vala, — biz Isten, nem vártam volna ötven éves koromig. Rám támadt az egész kompánia, mikor megtudták, hogy Juczi huszonegy éves, de hiába volt minden okoskodás; megbabonázott a kis boszorkány. Esténként, ha hazakerülök, kimerültem, fáradtam, magam is belátom, hogy nagy fába verem a fejszét, de azért nem hagyom magamat, ha már kikosarazta miattam Harmathy urat. Én az ő helyébe inkább csak a fiatal ügyvédet választottam volna. (Feláll a székről, megvakarja a füle tövét). Hejh! harminc éves koromban ki sem bolondult utánam; most, vénségemre, engem bolondítanak. (Mosolyogva.) Kissé kacér a hamis; szereti, ha körülrajongják; mint asszony, majd letesz az ilyen ostobaságokról. (Elkomolyodva). Ki is kérném magamnak, hogy a házamat körülcsiripeljék a verebek! — Még csak az kellene, hogy ott strá-

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a

Ferencz József keserűviz

valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen fölülmulja. Kérjünk határozottan „Ferencz József keserűvizet“ (19—10.6)

A hivatalos melléklet 71. számával.

HIREK.

Tájékoztató.

Április 10. Közigazgatási bizottság.
Május 14. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet tavaszi országos pályaversenye.
Augusztus 20. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet népnépeleje a versenypályán.
Október 1. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet őszi országos pályaversenye.
A gőz- és kádfürdő mindennap reggeli 6 órától esti 7 óráig nyitva van; hölgyek részére a gőzfürdő kedden, csütörtökön és pénteken d. u. 5 óráig; ugyanazon napokon fél 6-tól 8 óráig este urak részére is.

— **Erzsébetfák.** Kisorosz községben a megdűcsült nagy királyné emlékére husvét másodnapján, a szentmise után, a róm. kath. templom előtti téren, óriás népség jelenlétében nagy fényvel és pompával lettek elűtetve az Erzsébetfák. Már 9 órakor megtelt ünneplő közönséggel a templom előtti tér. Tíz órakor vonult fel, a hadi érmekkel díszített lövészegylet, kísérve Buchner Antal jól szervezett zenekara által, mely igen szép és lelkesítő indulókat játszott. Az isteni tiszteleten és az egész ünnepelellyen megjelent Rác Livius gör. kel. lelkész is az iskolás fiukkal együtt. Az egész ünnepelet Reck Ottó, Kisorosz buzgó és fáradhatlan tanítója és Bucher Balázs, a lövészegylet főparancsnoka rendezte következőleg: mise után az iskolás gyermekek Reck Ottó vezetése mellett szépen, szabatosan elénekelték a himnust, melyet a közönség levett kalappal hallgatott meg, utána a lövészek diszlövést tettek, a zenekar pedig a himnust játszotta: erre Reck Ottó lendületes beszédben ismertette a fák jelentőségét s a boldogult nagy királyné emléket, kegyeletre és hazafiságra lelkesítvén a hallgatóságot, ezután következett a fenyőfák elűtetése, mindegyik alá tétetvén egy légmentesen elzárt üveg, ezek egyikében papírra följegyezve volt: a miniszterelnök, a főispán, főszolgabíró, a községi bíró és a csanádi egyházmegye püspökének a neve; a másikban a községi lelkészek, előjárók, tanítók, iskolaszéki elnök és más nevezetes emberek neve, végzetül az iskolás gyermekek elénekelték a szöveget, minden egyes jelenet után a lövészek diszlövést adtak, s utóljára diszponulást tartottak az előjáróság előtt; az ünnepelet lefolyása azonnal megtelt telefonálva Rónay Jenőnek a megye kedvelt főispánjának, s a kerület főszolgabírájának. A szép fenyő fákat a község hozatta a nagykomlósi uradalom kertjéből.

— **A villammű átvétele.** Nagybecskerek város villamművét, melyet 1896-ban létesített a Ganz és társa cég, a három évi jótállás letelte után tegnap vizsgálta felül, illetve vette át végleg a város. Billing Henrik ur, a temesvári villammű vezetője, ki az átvételt a város nevében eszközölte, konstataálta az alkalommal, hogy a gépészeti, elektromos és egyéb berendezések, ugyszintén az utcai hálózatok a szerződési igényeknek megfelelően jó és teljes üzemképes állapotban vannak. Miután az ugyan e hó 4-én a központi telep

irodájában összegyűlt városi villamvilágítási bizottsági tagok: Franz J. L., dr. Mangold Samu, Krumenacker Ferenc, dr. Györgyevics Milos, Wolfinger Viktor, Oldal Antal, dr. Grandjean József, dr. Perisics Zoltán és Hausladen Mátyás urakkal folytatott megbeszélés alkalmával az általa szóbelileg előadottakra nézve semmiféle kifogás vagy különös észrevétel az átadásra vonatkozólag nem tétetett, Billing mérnök ur a gőz- és dynamogépek, kazánok és egyéb villamos berendezési tárgyakat behatóan és specialisan megvizsgálván a gépek szakszerű kezelését és teljes jókarbantartását konstataálta, miért is a telep végleges átvétele tekintetében részéről semmiféle akadály vagy nehézség fenn nem forog. Ennélfogva Asbóth Emil, miniszteri tanácsos műegyetemi tanárnak már régebben megejtett kísérletekről tett jelentésében a telep ökonomiája körül tett számadatait a mostani vizsgálat- és állapothoz képest is fennállóknak találta. Mint a város megbizottja egyben kinyilatkoztatta, hogy a telep és összes tartozékainak végleges átvételére nézve műszaki szempontból semmiféle nehézség nem forog fenn és ennélfogva javasolja, hogy a város az átvételt a maga részéről elfogadja és Ganz és Társa céget a jótállási kötelezettség alól felmentse és az általa letett óvadékot visszaszolgáltassa. A Ganz és Társa cég megbizottjai a maguk részéről kérik, hogy a városnak illetékes foruma a város nevében a végleges átvételt legkésőbb 1899. évi május hó 2-áig megtörténtenek jelentse ki és a cégnek a városnál kezelt óvadékát — miután a cég szerződési kötelezettségének mindenben megfelelt és a Ganz és Társa cégnek szavatossági kötelezettsége 1899. évi május hó 2-án lejár — a cég részére kiadja.

— **Állami iskolák.** A kisoroszi községi iskolák tarthatatlan állapota végre jobb sorsra fordul s a siralmas helyzet alaposan javítva lesz. — Ambrus József iskolaszéki elnök ernyedetlen utánjárása és sürgetése folytán Wlassics közoktatási miniszter 16.000 frtot engedélyezett a községnek iskolaépítésre, egyben állami kezelésbe vette az iskolákat s még egy hatodik tanterőt is rendelt ki. — A megyei tanfelügyelő e napokban megy a helyszínére, az utolsó tárgyalást megtartandó s legott négy új iskola felépítéséhez fogtak. Kimondhatatlan áldású lesz ez a gyermekek testi-lelki nevelésére, kik a régi, hitvány, sötét falusi bérelt szobákban valóságosan elnyomorítottak.

— **Halálozás.** Kossuth Gábor, a tiszahelyesi báró Révay-féle uradalom gazdatisztje f. hó 3-án meghalt. Az elhunyt, — bár semmiféle rokonságban nem állt hazánk lánglelkű nagy fiához, — rendkívül kedvelt alak volt a kikindai intelligencia köreiben s így temetésén, — mely tegnapelőtt ment végbe, számosan vettek részt.

száljam a feleségemet, nehogy megcsipkedjek! (Megakad.)

— Szegény tatár! . . . Tudja az ég, ma nem tetszik ez a monolog. (Előveszi a zsebkönyvet, közbe-közbe belenéz.)

— „A védő.” Ehhez jogász közönség kell. „Otthon.” El van már csépelve. „A tandíjmentes filozopter.” Ez kintinő, de nézzük csak tovább: „Az elefánt”, „Az ingenyélő.” Egyikhez sincs kedvem! Elteszi a zsebkönyvet.)

— Még tudok egy monologot; mi is annak a címe? (Gondolkozik.) Alig néhány hete, hogy megtanultam. A címe: „Zsül.” Ezzel okvetlenül sikert aratok! Nekem írta egy jó barátom. (Félre állítja a széket, visszatér a szoba közepére.)

— Zsül! Ne nevéssenek, kérem, mindnyájunkat érhet baleset. Engem Gyulának kereszteltek, ha kívánják; bebizonyítom. Nem lakom messze; szívesen hazaszaladok a keresztlelemért. Egy óra sem telik bele, azonnal itt leszek. (Dicsekedve.)

— Zsül név — titokban elárulom — egy nagyon szép asszonynak köszönheti eredetét. Attól ellette valamelyik irigym, bosszúból tovább adta és végre rajtam száradt. Olyan ez a Zsül név, mint a „szálló ige”: szájról szájra terjed. Az egész világ, értem alatta az én világomat, a Kárpátoktól az Adriáig, Zsülnek ismer. Otthon, utcán, kávéházban, vendéglőben, klubban, közuti vasuton, még a földalattin is, szóval mindenütt csak Zsülnek szólítanak. Maholnap magam is elfelejtem a becsületes nevemet, de azért nem haragszom arra a bizonyos szép asszonnyra, mi több, szívesen gondolok vissza arra a boldog pillanatra, midőn legelőször fülemben sugta azt a bizalmas megszólítást. (Gyor-

san). Láttad Zsült? Ott megy Zsül! Itt van Zsül! Hol jársz Zsül? Kedves Zsül? Hogy vagy Zsül? Ne siess Zsül! Szervusz Zsül! Jó napot Zsül! Mi újság Zsül? Kérlek Zsül. Zsül, Zsül, Zsül. Így megy ez reggeltől estig, sokszor éjfélutánig is. (Hetykén)

— Nemrég egy valóságos kegyelmes asszony kéretett magához. A szalonban, hol nagy társaság volt együtt, valami jótékonycélu hangverseny felett vitakoztak. — Önök persze azt hiszik, hogy a nevemen szólítottak, mikor beléptem? Nagyon tévednek, a kegyelmes asszonyok sincsenek kivéve, az egész világ Zsülje vagyok! A ki megpumpol, még az is Zsülnek szólít! Hiába nevetnek ezen; szavamra mondom uraim, hogy így van.

A többi Gyulák irigykednek, de ez jól esik, mert emelik az értékeket.

— Most egy hete — ez köztünk maradjon — kezeséget vállaltam egy szerencsétlen barátomért, abban a reményben, hogy a bank visszautasítja a váltót, melynek hátára csak a Zsül nevért irtam — sajátkezűleg. Hahotában törtem ki, mikor megtudtam, hogy a Zsül névre pénz is adnak. Ha az ipse nem fizet, megveszik rajtam a háromszáz forintot.

— Minap tisztességes nevemen szólított valaki az utcán, az illető idegen lehetett. Uram fia, nem azt mondtam neki: bocsánat, az én nevem Zsül. Még megeshetik velem, hogy gyermekeim is Zsülnek szólítják az apjukat. A pokolban is Zsül leszek. (Megakad.)

— Nem folytathatom, a harmadik felvonást már rég megkezdették és a darab végén, még két jelenetet kell végig ásitoznom. (Hallgatózik.) Aha, szólít az ügyelő. Lám, annak is csak Zsül vagyok. **Márai Lajos.**

— **Népkönyvtár.** A m. kir. földmivélségi miniszterium által Kisorosz község szép népkönyvtárhoz jutott, ugyanis a napokban érkezett meg a fentdicsért miniszteriumtól 123 darab félangolvaszombba kötött s a község nevét a borítékon viselő népszerű könyv; ugyancsak a miniszteriumtól már előbb érkezett 20 korona egy könyvszekrény készítésére. A könyvek kiállítására igen szép és csinos és jobbnál-jobb műveket tartalmaznak a gazdaság, ipar, kereskedelem s a népies történet minden fájából. A mióta a könyvtár létezése közhírré lett téve, az emberek seregesen hordják ki a könyveket, fényes bizonyosságul annak, hogy a fáradhatatlan Darányi nagy munkát végzett e könyvtárakkal. A könyvtár öre Reck Ottó tanító.

— **A vetések állása.** A földmivélségi miniszteriumhoz a gazdasági tudósítókól beérkezett jelentések szerint március havában a tulságosan száraz föld a hótól kissé megpuhult s az őszi vetések is nagyobbára felüdültek. A tavaszi vetések azonban, melyek már vagy kikeltek, vagy csirázásban voltak, számos helyen szenvedtek. Szörványosan az őszi repeát és itt-ott a rozstot és árpát is megrikította az utótel. Az őszi búzában ez idő szerint seholy sincsen nagyobb kár. A gyümölcsfák is szenvedtek; a korán felnyitott s megmetszett szőlők pedig szintén többé-kevésbé megéreztek a hideget. Esőre általában nagy szükség volna már csak azért is, hogy a legelők és rétek kiszáradjanak; helyenkint ugyanis már takarmányhiányról panaszkodnak a gazdák.

— **A munkás-betegség-egyeztetés reformja.** Mig a földmivélségi miniszteriumban a gazdasági munkás-betegség-egyeztetés szervezésének előkészítő-munkálataival foglalkoznak, addig a kereskedelemügyi miniszterium az immár közel tíz év óta működő ipari munkás-betegség-egyeztetés reformját tervezi. Ez a munkás-betegség-egyeztetés tudvalevően teljesen kiépített szervezettel működik, amennyiben több mint 400 betegsegélyző-pénztár dolgozik a Baross-féle törvény alapján s ezeknek kötelékében félmilliónyi munkásalad részesül a törvény áldásos hatásában. E betegsegélyző-szervezet tevékenységében azonban vannak olyan pontok, melyek határozottan reformra szorulnak s mivel a miniszterium nagy súlyt helyez a társadalmi munkás védelem e nagyraott tényezőjének egészséges fejlődésére, azért akarja újabb intézkedésekkel körülbástyázni a betegsegélyző-pénztárakat.

— **Panasz egy pénztintezet ellen.** Ugyancsak rájár a rud egy idő óta a vidéki pénztintezetekre. Alig mulik el hét, hogy egyik vagy másik vidéki takarékpénztár vétkes, könnyelmű üzelmeiről, a részvényesek panaszaíról ne adna hírt a napi sajtó. Mint a „T. H.” írja, a napokban a Perjámosi Kereskedelmi és Iparbank (Schannen M. igazg.) részvényesei a nagykikindai törvényeséknél panaszt tettek és vizsgálatot kértek az intézet ellen több rendbeli és a közgyűlésen fel nem derített szabálytalanság miatt. Az intézet a panasz szerint állítólag több ezer forintnyi veszteséggel zárta le a mult üzletvetet és a veszteséget a mérlegben ki nem tüntette, azonkívül pedig buzaüzletekkel is foglalkozott, melyek szintén nagy veszteséggel jártak és az igazgatóság úgy a buzaüzletet általában valamint az ezzel járt veszteséget eltitkolta. A törvényszék a panaszt ugyan visszavetette, de csak alaki okokból s így a részvényesek a panaszt újból fogják benyújtani.

— **A husvétii tüdőgyulladás.** Makóról írják: Minden lejárja magát; még a régi babonákra is ráunnak az emberek és ujakat gondolnak ki. A csanádmegyei Nagylak községben különösen termékeny a nép képzelődése; sokan is laknak együtt, a nagyközség lakossága: magyarok és oláhok vegyesen meghaladják a tizenháromezret s ennyi ember közt nem nagy csoda, ha olyanok is akadnak, a kik elbolondítják a többi. Pár év előtt feltűnt a nagylaki községi orvosnak, hogy husvét táján aránytalanul sok asszony és felnőtt leány esik tüdőgyulladásba. Harmadéve például 37 ilyen tüdőgyulladásos fehérszemély viaskodott a halállal, öten meg is haltak. Tavaly csak 14 beteg volt és 3 halot. Mindegyiken körülbelül

egyidőben tört ki a betegség, a husvéti ünnepek utáni héten s 10—15 nap mulva estek át a válságon. Annál érthetlenebb volt ez, mert négy év előtt is történtek hasonló esetek ugyanabban az időben, míg ellenben az év más szakában se télen se nyáron a tüdőgyulladás tömegesen nem jelentkezett. Az orvos figyelmét a tavalyi nagyszámú megbetegedés magára vonván, nyomozni kezdte az okát, de a kikérdezett betegek nagyjából semmi utbaigazítást sem tudott adni vagy nem akart. Egy 15 éves leány azonban, ki nagyon felhette fiatal életét, ijedtében szakított a konok hallgatással. „Megmondom doktor ur, megmondok mindent csak gyógyítson meg, az Isten is megáldja.” Es vallott. Elmondta, hogy egy oláh javasasszony a magyar asszonyokkal és leányokkal mit hitetett el. Hogy az oláh asszonyoknak azért fehér a bőrük, mert minden nagypéntek éjszakáján hajnalban vagy hajnal előtt megfürdenek a Marosban. Ettől a titoktól aztán főtt a feje minden hiu leánynak és menyecskének Nagylakon. Amióta ennek híre futott, minden nagypéntek éjszakáján százával fürödnek meg a Marosban, nemcsak magyar, de oláh fehérepek is, mitsem törődve a hideggel, mely néha közel van a fagyáshoz. Az idén úgy látszik a hatóság intézkedéséből önkéntes örök jártak föl és alá a Maros partján, a mi elvette a nagylaki hölgyek kedvét nyilvános fürdőzéstől, mert a tele hold ugyancsak világított. Elégedetlenül is mentek haza a 8—10 tagból álló asszonyi csoportok, miután meggyőződtek, hogy fölfelé is, lefelé is, mindenütt járkál valaki. Három asszony azonban valami bokor védelme alatt mégis beleugrott a vízbe s a mikorra észrevették őket, már át is öltöztek s aztán nekiiramodva távoztak el a folyó partjáról. Ezekről jelentést tettek a községnél. Valószínűnek tartják azonban, hogy ezeken kívül másoknak is sikerült az éjjeli fürdés s az orvos már nagyban várja, hogy az idén hány husvét utáni tüdőgyuladással lesz dolga?

— **Lidércfény.** Meleg nyári éjeken, a mikor elkésett gazdjukkal poroszkálnak hazafelé az apró mokány lovak, fel fellobban az a homályos kékes színű boszorkánytáncot járó lángocska, a mire mi csunya prózaias emberek rámondjuk, hogy ég a mocsárgáz, hanem az egyszerű falusi asszony ott a kocsin közelebb húzódik a férje urához:

— Nézd csak a lidérc! Pénz van ott elásva. Az ördög pénze!

Férj uram pedig a lovak közé csördít, tán, hogy magát bátorítsa.

Ugy-e nevetni való? Hiszen mocsárgáz. Benne van a kemiában. Pedig nem is kéne olyan nagyon nevetni azon, mert lám mi is hiszünk még tündér mesékben, elásott hadi pénztárakban és mi másban és szívesen tévedünk az ilyen lángocska után a kétes — nagyon kétes — értékű okmányok mocsarába. Most is arról értesít tudósítunk, hogy a közös hadügyminiszteriumhoz kérvény érkezett egy temesvári embertől, melyben a Jenő herceg győzedelmes seregei által állítólag a mehalai kapu közelében elásott négymilliónyi tartalma hadipénztár kutatását engedélyezni kéri. — Ime a lidérc repked az ördög pénze felett, csak hogy nem az elásott pénz az ördögé, hanem a mit majd csak ezután ásnak be. Egyébiránt sok szerencsét!

Irodalom.

— „Az én Ujságom” április havában tizedik évfolyamának második negyedében lép. Pósa bácsi minden számba megírja az ő nemzeti lelkü, szépen zengő verseit. Benedek Elek „Édes kicsi gazdám” címmel gyönyörű történetet ír. Sebők Zsigmond nemsokára megkezdí a tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő Maczkó ur utazását. Minden eddigi utazása közt ez lesz a legmulatatóbb. Gárdonyi Géza minden számba ir mindentéle tréfát, apróságot. Tábori Róbert most egy kedves kis szindarabon dolgozik, Bródy Sándor meg egy olyan elbeszélést, a mi nagyon lekötí majd a gyermekek figyelmét érdekesnél érdekesebb mozzanataival. Ezekon kívül az írók egész nagy gárdája gyarapítja Az én Ujságom tartalmát szebbnél szebb olvasnivalóval. A kedves vidám ujságot a legmelegebben ajánljuk a szülőknek. Ne hiányozzék egy házból sem, a hol gyermekek vannak. — Negyedévre csak 1 frt. — Kiadóhivatal Budapesten, Andrassy-ut 10. sz.

— **Indiáról** szól az a vékony füzet, mely e héten megjelent. Pompás világos képei az indiai művészet remekeit varázsolják az olvasó és szemlélő elé; az udaipuri nagy pagodát, a dzsunagati sziklába vájt csarnokot, Durga istennő aivallii templomát, az amaravatii sztupát, stb. E csodás, dús, szinte túltömött művészet, melyből a keleti képzelet bujasága árad ki s a rabszolga-munka türelmessége úgy hat az európai agyvelőre, mint azok a végtelen hosszú, episodokkal, külső részletekkel túltömött vég nélküli hosszú eposzok, a melyeket áttekinteni mi nem is birunk, csak egy-egy részletében gyönyörködjük ki magunkat. Egy mese-ország mesés művészete ez. Epületeik láttára eszünkbe jutnak Arany János sorai:

„Vésű hegye által virágzik a holt fa,
Hajt levelet, lombot, de nem úgy, mint hajdan,
Idegen sok szinre van festve olajban.

Vérpiros a zöldje, arany a virága,
Sziszegő sárkányná fonyódik az ága,
Zöld madarak közte hallgatva megülnek,
Madárszavu csengők a helyett csendülnek.

Valóban, mintha volna is némi — igen távoli — rokonság a magyar ornamentikának és az ind művészet elemének, de mily szegény a magyar! Az indnek egész buja vegetációjára van, külső ornamentális flórája és faunája, a magyar egy pár lepkeszárny színét, tulipán, rózsza és csillag alakjait másolja untalan. Talán az ind építészett adhatna némi homályos sejtelmet arról is, milyenné fejlődhetett volna a magyar építő stílus, ha fejlődni képes lett volna. Így, a hogy ma keressük és csináljuk a „magyar stílus”-t, így sem magyar nincs benne, sem stílus. A kis füzet, mely India e kincseit örzi magában, a „Nagy Képes Világtörténet” 20-ik füzet. A munkát Marczali Henrik egyetemi tanár, kitűnő tudósunk szerkeszti. Egy kötet ára diszkótésben 8 frt. Egy-egy füzeté 30 kr. Hetenként egy füzet jelen meg. Kapható részletfizetésre is Révai Testvérek Irod. Int. R. T. Bpest, Üllői-ut 18. és bármely hazai könyvkereskedésben.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése április 6-án.

Budapest, április 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésén folytatta a földmivelügyi tárca költségvetésének tárgyalását.

Az O. M. bank köréből.

Budapest, április 6. A „Torontál” ered. távirata.) Az Osztrák-magyar bank főtanácsa elhatározta, hogy a kamatlábat nem emeli föl, egyben jóváhagyta az egy éves bankprovizoriumról szóló szerződést.

Zsidóüldözés.

Budapest, április 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Prágából telegrafálják, hogy a helytartó utasítására csendőrség és 400 főnyi katonaság ment Nachodba, a hol a zsidók házeit és boltjait fosztogatja a lakosság, Pick gyárát is felakarta a tömeg gyujtani, de magakadályozták ebben.

A Dreyfus-ügy.

Budapest, április 6. (A „Torontál” ered. táv.) Párisból jelentik: A Figaro ma közli Bertulus vizsgálóbíró vallomását. Bertulus ugyanis a Speranza és Blanche aláírású táviratok ügyében hallgatta ki Picquart-t, kinek vallomásai igazaknak bizonyultak. Bertulus leirta azután a madame Paysnél végzett házmotozást és Eszterházy letartóztatását. Pays leánya bevallotta, hogy ő írta a Speranza aláírású táviratot, a Blanche aláírását pedig du Paty de Clam. A házmotozásnál lefoglalt irások láttára leány meghökkent és beismerte, hogy a Blanche aláírású távirat Eszterházytól, a Speranza pedig du Paty de Clamtól ered, miközben azt is megjegyezte, hogy Eszterházy gazember. Bertulus vallomásából érdekes még, hogy Rotschild titkárjánál Eszterházytól való leveleket talált, melyek szerint Eszterházy 1888-ban hadgyakorlatokra ment. Bertulus azután a fátyolos hölgyről nyilatkozott, ki nem más, mint du Paty de Clam. Picquartnak egy nőrokona, kit a fátyolos hölgynek tartottak, bebizonyította alibijét. Végül elmondja Bertulus, hogy

Henry a lefoglalt irások láttára nagyon megijedt s kérte a vizsgálóbíró, mentse meg a hadsereg becsületét, miközben Eszterházyt banditának nevezte.

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1899. április 6.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	kilős	100 kilogr. ára		kilős	100 kilogr. ára	
		frtől	frtíg		frtől	frtíg
Bánsági	ó 76	9.25	9.35	80	10.25	10.20
Tiszavidéki	„ 76	9.35	9.45	80	10.25	10.35
Pestvidéki	„ 76	9.30	9.40	80	10.20	10.30
Bácskai	„ 76	9.40	9.50	80	—	—

R o z s	ó	előrendű	kilős	
			70—72	7.85
„	„	másodrendű	—	7.75
Á r p a	„	takarmány	60—62	6.20
„	„	égetni való	62—64	6.60
„	„	sörfőzésre való	64—66	7.60
Z a b	„	—	39 41	5.80
T e n g e r i	ó	bánsági	—	4.65
„	„	másnemű	—	4.60

Határidő üzlet.

Budapest, ápr. 6. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) Buzában a kínálat kielégítő, vételkedv mérsékelt, forgalom 20.000 mm., az árak 5 krral emelkedtek. Kötetett:

Buza áprilisra	9 10— 9 12
„ májusra	8 92— 8 93
„ októberre	8 30— 8 31
Tengeri májusra	4 42— 4 43
Zab áprilisra	5 73— 5 75
Repece augusztusra	11 65— 11 67

Dr. Brájjer Lajos távollétében a szerkesztésért felelős Mayer Rezső.

Hirdetések.

Perjámosi járás főszolgabírósága.

2565. szám 1899.

342—3.3

Pályázati hirdetmény.

Lemondás folytán megüresedett és évi 400 frt fizetéssel rendszeresített Szentpéter községi segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek; amiért is felhivom mindazokat, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy felszerelt folyamodványukat f. évi április hó 20-ig hozzám adják be.

Perjámos, 1899. március hó 30-án.

Gyertyánffy,
főszolgabíró.

Tráziasszonyok

próbálják a

Heyden-vanilliát

mindig egyenlő súlyú táblácskákban és hasonlóan kiadó, az összes fűszer legnemesebbje, olcsóbb, finomabb, egészségesebb és a használatban kényelmesebb, mint a Schoten-vanillia. 279—6.3

1 boríték 5 táblácskát tartalmazva csak 10 krajcár.

Kapható minden csemege-, fűszerkereskedésben és drogueriában. — Nagyban raktár:

WALTER és DUMMEL-nél
Budapest, Alkotmány-utca 29.

Meghívó.

A mollyfalvai hitelszövetkezet tagjai a folyó hó 12-dikén délelőtt 10 órakor a községi iskola helyiségében tartandó

rendkívüli közgyűlésre

ezenel tisztelettel meghívotnak.

Az igazgatóság.

Tárgysorozat:

1. Az alapszabályok újbóli megállapítása. 348—1.1

1766. b. v. szám 1899.

346-1.1

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a török-becsei tekintetes kir. járásbírósp. Sp. 501/3. polg. 1898. számú végzése által Bischitz Sal. és fia budapesti cég végrehajtató javára Ferencsik János 141. hr. sz. a. tordai lakos ellen 186 frt 63 kr. tőke, ennek 1898. évi november hó 13. napjától számítandó 5% kamatai s eddig összesen 74 frt 69 kr. perköltség erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le- s felülfoglalt és 310 frtra becsült 2 kocsis, lószerszám, 2 darab sertés, 15 mm. zab és egy elvihető kukoricagöréből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a V. 1135/3. polg. 1898. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Tordán a község házában leendő eszközzésére 1899. évi április hó 14-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóság ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Török-Becsén, 1899-ik évi március hó 21. napján.

Rankovits István,
kir. bírósági végrehajtó.

Olcsó tűzifa

GRÜN SIMON és Fia fakeskedésében

kapható:

gyertyánfa 13 frt 20 krért,
bükfa 12 frt 20 krért.

Megrendelések eszközölhetők fentnevezett cég fiatelepén, bórkereskedésében és banküzletében.

☛ Telephon 124 ☚

345-5.1

Hirdetések felvétetnek a „**Torontál**” kiadóhivatalában.

A felső-torontáli ármentesítő társulat igazgatójától.

2464. szám
ig. 1899.

Közgyűlési meghívó.

Társulati elnök Ő méltóságának rendelete értelmében, van szerencsém a folyó évi április hó 17-én délelőtt 11 órakor Nagy-Kikindán, a városháza nagytermében tartandó közgyűlésre tisztelettel meghívni.

Az alapszabályok 4. §-ának*) rendelkezése szerint van szerencsém az érdemes községi előljárókat megkeresni, hogy erről a községbeli érdekelteket a szokott módon azon megjegyzéssel sziveskedjenek értesíteni, hogy a mennyiben azok az alapszabályoknak hivatkozott 4. §-a értelmében önként nem csoportosulnának, a megtartandó közgyűlésen az illető községi előljáróság által fognak képviseltetni; megjegyezvén, hogy önálló szavazatra csakis az van jogosítva, akinek kétszeres kivétel szerinti közrejárulása legalább 100 frtot tesz ki.

A községbeli érdekeltség esetleges csoportosulásáról, a választott megbízott vagy megbízottak neveiről, valamint arról, hogy a községbeli érdekeltséget a községi előljáróság fogja-e a társulati alapszabályoknak 4. §-a értelmében képviselni, a szavazati lajstromok összeállíthatása céljából a közgyűlést megelőzőleg legalább 5 nappal előbb értesítést kérek.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. A számvizsgáló-bizottság jelentése az 1898. évi számadásokra vonatkozólag.
2. A társulat 1898. évi állapotáról szóló jelentés tárgyalása.
3. A választmánynak javaslat a társulati alapszabályok módosítása iránt.
4. A számvizsgáló-bizottság tagjainak megválasztása.
5. Oláh Dezsőnek levele, melyben választmányi tagsági tisztségéről leköszön.
6. Az igazgató javaslata az üresedésben levő választmányi tagsági helyek betöltésére vonatkozólag.
7. Ziross Gyulának felebbezése a 260/98. számú választmányi határozat ellen.
8. Zsiross Gyula felebbezése a választmánynak mult évi 259. számú határozata ellen.
9. Bodó Sándor felebbezése a 255. ex 1898. számú választmányi határozat ellen.
10. Dudity Ácza örökősei mokrinai lakosoknak felebbezése a választmánynak 1898. évi 253. számú határozata ellen.

Nagy-Kikindán, 1899. évi április hó 2 án.

JANKÓ ÁGOSTON s. k.,
igazgató.

*) Az alapszabályok 4. §-a következőképpen szól: A társulati tagok törvényes jogait a közgyűléseken érdekeltségük arányában személyesen vagy a közgyűlésnek előzetesen bejelentett megbízottjaik által gyakorolják.

A közgyűlésen a társulati tagok a kétszeres társulati kivétel szerinti számított közrejárulási összegnek minden 100 forintja után egy-egy szavazattal bírnak; önálló szavazatra azonban csakis az van jogosítva, akinek kétszeres kivétel szerinti közrejárulása legalább 100 forintot tesz.

Száz forintnál kevesebbet fizető tagoknak joguk van csoportosulni és közös megbízottjuk által összes érdekeltségük arányában szavazataikat gyakorolni, ha megbízottjaikat a közgyűlés napja előtt legalább 3 nappal az igazgatóságnál előzetesen a közgyűlésnek bejelentik, jogukban állván nemcsak egy közgyűlésre, hanem állandó megbízottat is választani, a ki minden év első hónapjában az igazgatóságnál bejelentendő.

Azon kisebb érdekeltek szavazati jogát, a kik önként nem csoportosulhatnak és a kik megbízottjaikat előzetesen be nem jelentik, azon községi előljárósága gyakorolja, a mely községek határában az illető területek fekszenek még azon esetben is, ha egy-egy község határabeli kisebb érdekeltek összes kétszeres kivétele sem tenne ki egyszáz forintot.

344-1.1